

PRACOVNÍ LIST

PRAVDA VÍTĚZÍ

Heslo *Pravda vítězí*, které je od přijetí zákona z 30. 3. 1920 nedílnou součástí vlajky prezidenta republiky a do roku 1960 velkého státního znaku Československa, do heraldické a vexilologické tvorby zavedl již v roce 1918 Jaroslav Jareš (1886-1967). Ten náležel do skupiny odborníků sdružených v Uměleckém sboru zřízeném v květnu 1919 při Památníku osvobození na Vítkově. Sbor pracoval, stejně jako znaková komise, na návrzích státní vlajky a také vojenských praporů. Jaroslav Jareš již 3. 11. 1918 v Socialistických listech uveřejnil svou představu o podobě znaku, jak uvedl, České republiky. Svatováclavskou orlici, na jejíž hrudi spočíval na špičce obrácený rovnostranný trojúhelník, rozdělený dále na čtyři trojúhelníky se zemskými znaky Moravy, Čech, Slezska a Slovenska, doprovázelo do půlkruhu uspořádané heslo *Pravda vítězí*. Inspiraci husitskou tradicí kromě tohoto hesla připomínal v pravém spáru umístěný kalich, v levém třímala orlice knihu. Tento návrh sklidil kritiku odborníků, zvláště člena znakové komise Václava Vojtíška, nicméně heslo se podařilo prosadit do velkého státního znaku a s ním na vlajku prezidenta republiky.

Ostatně již první československý prezident T. G. Masaryk zpopularizoval heslo PRAVDA VÍTĚZÍ v dobách prvního odboje a snah o vznik samostatného státu.

Vlajka prezidenta Československé republiky z roku 1923, Sbírky Pražského hradu:

Velký státní znak Československé republiky:

Slovní spojení Pravda vítězí vzniklo zkrácením hesla *Pravda Páně vítězí* a je spojováno nejen s vyjádřeními z dopisů mistra Jana Husa z Kostnice Janu z Jenštejna a Pražské univerzitě datovaných k roku 1413 a 1415, ale i s biblickými texty a apokryfy z 1. století př. n. l., odkazujícími na Boží pravdu, která musí vždy zvítězit. Hluboký teologický význam hesla upoutal pozornost jak katolických, tak husitských učenců středověku.

Myšlenka pochází z apokryfní Třetí knihy Esdráš, která sice nikdy nebyla součástí biblického kánonu, přesto se ve středověkých latinských biblích často vyskytuje a i husitští kazatelé ji citovali. Třetí kapitola této knihy popisuje hostinu u perského krále Daria. Když si šel král po hostině zdřímnout, dohodli se tři jeho mladí strážci, že každý napíše na lístek, co je na světě nejsilnější. První napsal, že je to víno, druhý, že je to král. Třetí, Žid Zorobabel, napsal, že „silnější jsou ženy, ale nade vším vítězí pravda“. Když se král probudil, svolal královskou radu a nechal strážce jejich názory obhajovat. Zorobabel zde mimo jiné říká: „Což není veliký ten, který všechno stvořil, veliká pravda a silnější než všechno?“, dále „A pravda trvá a sílí, žije a prosadí se na věky věků!“ Když domluvil, všichni volali: „Veliká a silná je pravda, která zvítězí!“

Heslo Pravda vítězí, v latině, lze spatřit na jedné z iluminací Jenského kodexu:

Společně se sochou Jiřího z Poděbrad a kalichem na popud Jana Rokycany zdobilo do roku 1623 průčelí Týnského chrámu na Staroměstském náměstí. Heslo rezonovalo i v literatuře 19. století a v roce 1918 doprovázelo Tomáše G. Masaryka na vlaječkách při návratu do vlasti. Heslo *Pravda vítězí* však nepředstavovalo jedinou alternativu, bylo upřednostněno před socialisty navrženým *Osvětou k svobodě*. Toto v osvětové a kulturní oblasti po roce 1867 rozšířené heslo Eduarda Grégra (1827-1907), vycházelo z jedné z idejí národního obrození o vzdělaném národě, jehož existence a svoboda závisí na jeho kulturním růstu, bylo blízké i prvnímu československému prezidentovi.

Medaile z roku 1869 OSVĚTOU K SVOBODĚ, upomínka na Tábor Omladiny Československé v Praze na Letné:

Pro svoji nadčasovost a hlubokou duchovní i morální hodnotu však heslo Pravda vítězí lépe podtrhovalo monumentálnost přijatého velkého státního znaku Československa a korespondovalo s účelem, kterému měl nový státní symbol sloužit.

Od roku 1922 se s heslem *Pravda vítězí* lze setkat i na nejvyšším státním vyznamenání Československé i České republiky, Řádu Bílého lva.

Rub klenotu I. třídy občanské skupiny Československého řádu Bílého lva, 30. léta 20. století:

Rub klenotu I. třídy občanské skupiny Řádu Bílého lva, Česká republika:

V době nacistické okupace užíval státní prezident E. Hácha vlajku se znakem protektorátu, avšak bez hesla. To naopak přečkalo válku na prezidentské vlajce užívané E. Benešem v exilu.

Po roce 1960 byl zrušen československý velký státní znak, který nahradila husitská pavéza s neheraldických znakem. Zmizeli čeští lvi v roli štítonošů. Heslo PRAVDA VÍTĚZÍ zůstalo zachováno aspoň na socialistické prezidentské vlajce a Československém řádu Bílého lva (vzor 1961).

Vlajka prezidenta Československé socialistické republiky, 1975, sbírky Pražského hradu:

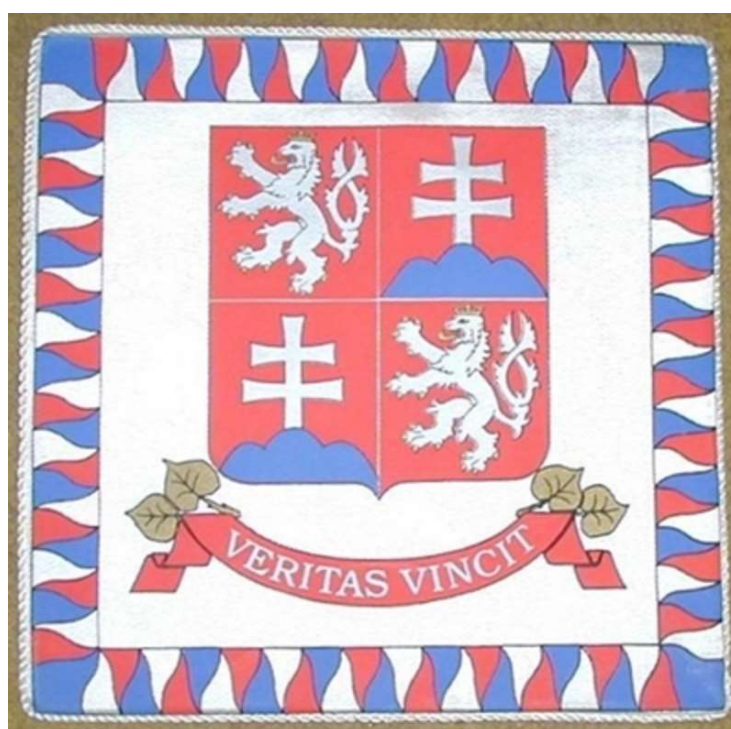

Umělecké provedení motivu z vlajky prezidenta ČSSR určené pro prezidentskou lóži Národního divadla a Paláce kultury v Praze, 80. léta 20. století:

V dobách České a Slovenské Federativní Republiky (1990-1992) muselo být v důsledku sporů mezi českými a slovenskými politiky provedeno heslo na prezidentské vlajce v latině.

Autostandarta československého prezidenta Václava Havla, 1991:

Ani Česká republika se u svého velkého státního znaku nevrátila k prvorepublikové tradici, tedy k použití štítů a hesla PRAVDA VÍTĚZÍ. To zůstalo vyhrazeno pouze pro specifický státní symbol – vlajku prezidenta republiky. Zvláštní užití má emblém z prezidentské vlajky, velký státní znak s lipovými listy a heslem PRAVDA VÍTĚZÍ, na porcelánu a křišťálu užívaném na Pražském hradě hlavou státu.

Vlajka prezidenta republiky:

- 1) *Jak si sami vykládáte a co pro Vás znamená heslo PRAVDA VÍTĚZÍ?*
- 2) *Víte, že národní heslo Indické republiky má v překladu téměř stejný význam, jako české PRAVDA VÍTĚZÍ? Jde o část matry z prastarého hinduistického textu Mundaka Upanishad.*

3) Podaří se Vám určit, kdy a k čemu se používal tento předmět?

